

מחווון¹

מחווון הינו כלי ציינון המארגן קריטריונים למשימה, ובמילים אחרות: "מה נלקח בחשבון, מה קובע בציון".

המחווון הוא שורה של קריטריונים שלאורם נבחנת המשימה:
(1) מטרת המשימה (2) מאפייני המשימה מצאה או חלקיה וכיצד הם מסייעים לה להשיג את מטרותיה (3) יתרונות וחסרונות במשימה (4) הקשר של המשימה לדברים אחרים בעבר בהווה ובעתיד.

המחווון יכול לכלול קריטריונים הקשורים לסגנון ההגשה ולאפקטיביות שלה, למבנה המשימות הכתובות ולאיכות המשימה עצמה. כ קריטריון ניתן למדידה בדרגות שונות של איכות: ממצוין לגרוע, וכך ניתן לבחון את המשימה לדרגותיה השונות.

מחווונים קוסמים למורים ולתלמידים מסיבות שונות:

ראשית - הם כלים רבי כוח להוראה ולהערכה. מחווונים יכולים לשפר את הביצוע של התלמידים וגם לנטר אותם. כשציפיות המורה ברורות וכשמבהירים לתלמיד כיצד למלא ציפיות אלה, התוצאות מורות על שיפורים באיכות עבודת התלמיד ובדרך הלמידה שלו. משום כך הסיבה הפשוטה ביותר לשימוש במחווון היא שהמחווון מסייע להגדיר "איכות". תלמידה שלא אהבה את המחווון בשל סיבה זו בדיוק אמרה: "אם אתה עושה משהו לא בסדר", אמרה, "המורה יכול להוכיח שידעת מה שהיית צריך לעשות".

שנית - בעזרת המחווון התלמידים שופטים את איכות עבודתם ואיכות עבודות של אחרים. כשמחווונים משמשים למשוב עצמי ומשוב עמיתים, עולה היכולת של התלמידים להבחין בבעיות בעבודות - ולפתור אותן.

התנסויות חוזרות במשוב עמיתים - ובעיקר במשוב עצמי, מגבירות את חוש האחריות של התלמיד לעבודתו ומפחיתות את מספר השאלות: "האם כבר סיימתי?"

שלישית - מורים מצאו שלאחר שעבודה הוערכה במשוב עצמי ובמשוב עמיתים בהתאם למחווון. נותר להם עצמם מעט מאוד לומר עליה, בדרך כלל הם יכולים רק לסמן את הפריט במחווון במקום להשתדל להסביר את נקודות החולשה והחוזק שמצאו, ולהחליט מה להציע כדי לשפר.

מחווונים מספקים לתלמיד יותר משוב עם מידע על נקודות חוזק ועל תחומים הדורשים שיפור.

---

¹ מתוך "חלופות בהערכת הישגים – מט"ח

רביעית - מורים מעריכים מחוונים כיוון שניתן להתאימם לכיתות הטרוגניות. לדוגמאות יש 0-3 דירוגי איכות, אך אין סיבה שלא "להרחיב" אותם כדי לתת משוב גם על עבודות של מצטיינים וגם על עבודות של מתקשים. לבסוף, מחוונים קלים לשימוש ולהסברה.

מדיווחי מורים אפשר להסיק כי תלמידים יכלו להבהיר מה הם למדו ויכלו לדייק יותר בהערכותיהם. הורים התלהבו מהשימוש במחווון, ובהדרכה מתאימה הצליחו להבין למה ילדם זקוק כדי להצליח.

כיצד לבנות מחוונים?

תהליך בניית המחווון חייב להפעיל את התלמיד בשלבים האלה:

1. **דוגמאות** - להראות לתלמידים דוגמאות של עבודות טובות וטובות פחות. זהה את המאפיינים הגורמים לעבודות מסוימות להיות עבודות טובות ולאחרות להיות גרועות.
  2. **רשימת קריטריונים** - בדיון על הדוגמאות כדאי להתחיל ברשימה של מה יש להביא בחשבון בעבודה איכותית.
  3. **דירוגים של איכות** - תאר את הרמות הטובות ביותר והגרועות ביותר של איכות, אחר כך השלם את רמות הביניים בהתבסס על הידע שלך בבעיות מוכרות ועל הדיון בעבודה שאינה טובה במיוחד.
  4. **אימון בדוגמאות** - תן לתלמידים לעשות שימוש במחוונים כדי להעריך את הדוגמאות שהבאת להם בשלב הראשון.
  5. **שימוש במשוב (הערכה) עצמי ובמשוב (הערכת) עמיתים**: תן לתלמידים את המשימה שלהם והפסק אותם מדי פעם לצורך מתן משוב עצמי ומשוב עמיתים.
  6. **שכתוב**: בכל פעם תן לתלמידים זמן לשכתב את עבודתם בהתבסס על המשוב שקיבלו בשלב החמישי.
  7. **השתמש במשוב (הערכת) מורה**: השתמש בעצמך באותו מחווון שבו השתמשו התלמידים כדי להעריך את עבודתם.
- ניתן להשתמש בשלב הראשון רק כשאתה מבקש מן התלמידים לבצע משימה שאינה מוכרת להם. השלבים השלישי והרביעי הם שימושיים, אך דורשים זמן; אתה יכול לעשותם בעצמך, בעיקר כשאתה משתמש ומתנסה במחוונים במשך זמן מה. כיתה שהתנסה בהערכה המבוססת על מחווון יכולה לייעל את התהליך כך שהוא יתחיל עם רישום קריטריונים, שלאחריו המורה יכתוב את דירוגי האיכות, יבדוק אותם עם התלמידים, יעשה שכתובים, ישתמש במחווון להערכות עצמיות, הערכות עמיתים והערכות מורה.

